ТЕХНИЧЕСКА СПЕЦИФИКАЦИЯ

Към документация за възлагане на обществена поръчка с предмет

Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на мерките за насърчаване на социалната икономика, финансирани в рамките на ОП РЧР 2007 – 2013 и ОП РЧР 2014 - 2020

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Обща информация ... 3

1.1. Политика в сферата на социалната икономика на ниво ЕС ... 3

1.2. Национална политика по насърчаване на социалното предприемачество и социалната икономика ... 5

1.3. Мерки за подкрепа на социалната икономика по ОП РЧР 2007-2013 ... 6

1.4. Мерки за подкрепа на социалната икономика по ОП РЧР 2014-2020 ... 8

2. Цел на оценката ... 9

3. Обхват на оценката ... 10

4. Ключови въпроси на оценката ... 10

4.1. Програмиране и логика на интервенция ... 10

4.2. Развитие и жизнеспособност на подкрепените социални предприятия ... 11

4.3. Промяна в статута на целевите групи ... 12

5. Очаквани резултати ... 13

6. Методология ... 14

7. Екип за оценка ... 15

8. Срокове ... 16

8.1. Срок за изпълнение на договора ... 16

8.2. Срок за изпълнение на дейностите ... 16

8.3. Изисквания и срокове за докладване ... 16

9. Мерки за публичност и информация ... 17

10. Приложения ... 17

1. Обща информация

1.1. Политика в сферата на социалната икономика на ниво ЕС

През последните години се наблюдава нарастващ интерес към социалното предприемачество в цяла Европа, силно задвижван от все по-голямото признаване на ролята, която социалната икономика може да играе за справяне с обществените и екологичните предизвикателства и за насърчаване на приобщаващия растеж.

В областта на социалната икономика работят 2 милиона предприятия в Европа, които представляват 10% от всички предприятия в ЕС. Повече от 14,5 милиона души - около 6,5 % от работещите в ЕС – са заети в предприятията от социалната икономика.[1] Те имат различни правни форми и различни цели, вариращи от селското стопанство и банковото дело до осигуряване на заетост и защитени ателиета. Социалните предприятия са важна и нарастваща група предприятия от социалната икономика, а основната им цел е да окажат социално, обществено или екологично въздействие върху общия интерес, като допринасят за заетостта, социалното сближаване, регионалното и селското развитие на ЕС, опазването на околната среда, защитата на потребителите, селското стопанство, развитието на трети страни и политиките в областта на социалната сигурност.[2]

През 2006 г. от Европейския икономически и социален комитет се публикува Доклад за социалната икономика, който се актуализира през годините, за да се направи преглед на социалната икономика в страните членки. Докладът съдържа три основни инструмента, чрез които се проследява напредъкът. Те дават яснота за степента на прилагане на установените от ЕС понятия и политики на национално ниво, като държавите членки прилагат и макроикономически данни от извършени проучвания на национални концепции и програми, допринасящи за изпълнението на стратегията „Европа 2020".

През 2011 г. е издадено Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите „Инициатива за социалното предприемачество - Създаване на благоприятна среда за насърчаване на социалните предприятия като основни участници в икономиката и социалната иновативност", с което се цели подобряване на видимостта и достъпа до финансиране на социалните предприятия, както и правната среда за функционирането им. В текста на Съобщението Европейската комисия определя социалните предприятия като неразделна част от социалната икономика, чиято основна цел е по-скоро оказването на благотворно социално влияние, отколкото реализирането на печалба за собствениците или за партньорите. Социалното предприятие работи на пазара, като доставя стоки и услуги по предприемачески и иновативен начин и използва реализираната печалба основно за социални цели. То е обект на отговорно и прозрачно управление особено чрез обвързване на своите служители, клиенти и заинтересовани страни. Посочват се и основните области

[1] По данни от Social economy and social entrepreneurship - Social Europe guide - Volume 4 (29/04/2013)

[2] Поради липсата на последователно и структурирано събиране на статистическа информация за социалните предприятия в Европа, през април 2013 г. Европейската комисия стартира проучване за картографиране на екосистемите в 29 европейски страни (ЕС-28 и Швейцария). Тъй като съществуващите политики на ниво ЕС и в отделните държави членки значително се различават по обхват и съдържание и се използват различни класификации на дейността на социалните предприятия, е разработена обща оперативна дефиниция и методология на изследването. Проучването е повторено през 2016 г.

на дейност на социалните предприятия: а) предприятия, които предоставят социални услуги и/или стоки и услуги на уязвими потребители, и б) предприятия, които имат за цел трудовата интеграция на хора, срещащи затруднения със своята пригодност за заетост, но чиято дейност може да обхваща стоки или услуги, различни от социалните. Разработен е и План за действие с единадесет ключови стъпки, чрез който да се създадат условия за пълното разгръщане на потенциала на социалните предприятия.

Публикуваното през м. февруари 2013 г. Съобщение на Европейската комисия „Социални инвестиции в растеж и сближаване", ведно с допълващите го документи и препоръки, формират Пакет за социални инвестиции, в който особен акцент е поставен върху необходимостта и възможностите за инвестиране в развитието на социалната икономика и социалното предприемачество с оглед приноса, който те имат към приобщаващата заетост, общностното развитие и социалните иновации.

В подкрепа на повишения акцент върху развитието и използването на потенциала на социалната икономика в европейски контекст са и разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1296/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно Програма на Европейския съюз за заетост и социални иновации (EaSI) и за изменение на Решение № 283/2010/ЕС за създаване на Европейски механизъм за микрофинансиране за трудова заетост и социално приобщаване „Прогрес", където в преамбюла е записано, че социалната икономика и социалното предприемачество представляват неразделна част от европейската плуралистична социална пазарна икономика и изпълняват важна роля за осигуряване на по-голямо социално сближаване в Европа. По-нататък се посочва, че социалните предприятия могат да бъдат водеща сила на социалния напредък, като предлагат иновационни решения, като насърчават приобщаващи пазари на труда и достъпни за всички социални услуги. С посочения регламент е създадена програма на ЕС за заетост и социални иновации, която предоставя финансова подкрепа за целите на Съюза за насърчаване на висока степен на качествена и устойчива заетост, осигуряване на адекватна и достойна социална закрила, борба срещу социалното изключване и подобряване на условията на труд.

Като част от инициативата Европейската комисия за насърчаване растежа на социалните предприятия е и Регламент (ЕС) 346/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно европейски фондове за социално предприемачество, който установява обща рамка от правила, регламентиращи използването на обозначението „Европейски фонд за социално предприемачество" (EuSEF) по отношение на допустими фондове за социално предприемачество, по-специално във връзка със състава на портфейла на фондовете, които действат с това обозначение, допустимите за тях инвестиционни цели, инвестиционните инструменти, които те могат да използват, и категориите инвеститори, които имат право да инвестират в такива фондове съгласно еднообразни правила в ЕС. Тъй като главната цел на социалните предприятия е постигането на положително социално въздействие, а не на максимална печалба, посоченият регламент се прилага единствено за насърчаване на подпомагането на предприятията, допустими да бъдат част от портфейл, чиято основна цел е постигането на измеримо и положително социално въздействие.

Участието на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) в процеса на подкрепа развитието на социалната икономика и социалното предприемачеството през

годините все повече се увеличава. През програмния период 2000-2006 г. най-голям дял от европейските инвестиции за развитие на социалната икономика има Програмата на Общността EQUAL – над 300 млн. евро.[3] През програмния период 2007-2013 г. като специален приоритет е изведено засилването на социалната интеграция на лицата в неравностойно положение, предвид трайното им интегриране на пазара на труда и борба срещу всички форми на дискриминация на пазара на труда, включително чрез мерки, свързани със заетостта, по-специално в сектора на социалната икономика.[4] Още по-голям акцент върху развитието на социалната икономика и социалното предприемачество е поставен в регламентите, уреждащи дейността на ЕСИФ през настоящия програмен период – 2014 – 2020 г. В преамбюла на Регламент (ЕС) 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд (ЕСФ) е посочено, че ЕСФ следва да насърчава и подкрепя иновативни социални предприятия и предприемачи, както и иновативни проекти, реализирани от неправителствени организации и други субекти, работещи в областта на социалната икономика. ЕСФ следва да предоставя подкрепа на работници, предприятия, включително субекти в областта на социалната икономика, и предприемачи, както и на системи и структури, за да улесни адаптирането им към нови предизвикателства, включително нарастващото несъответствие на уменията, и да насърчи доброто управление, социалния напредък и провеждането на реформи, по-специално в областта на заетостта, образованието, обучението и социалните политики.[5] В обхвата на подкрепата на ЕСФ в рамките на тематична цел „Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и всяка форма на дискриминация" е включен и инвестиционен приоритет, насочен към насърчаване на социалното предприемачество и на професионалната интеграция в социалните предприятия и насърчаване на социалната и солидарна икономика с цел улесняване на достъпа до заетост.

1.2. Национална политика по насърчаване на социалното предприемачество и социалната икономика

На база европейски нормативни документи и насоки през годините се работи в посока развитието на социалната икономика в България. Създават се предпоставки за подкрепяща и устойчива институционална, правна и информационна среда, в която социалните предприятия да разгърнат потенциала си. Въпреки това, до момента ролята на социалната икономика в общото развитие на страната е недостатъчно видима. Според годишните доклади на Националния статистически институт самоопределилите се социални предприятия към 2015 г. са 4682, а през 2016 г. техният брой е 4474.

Въз основа на очертаните предизвикателства, които стоят пред България в областта на заетостта и в изпълнение на поетите ангажименти за постигане на целите на Стратегия „Европа 2020", и Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.", е разработена Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020, с основен приоритет осигуряване на възможности за заетост и за повишаване на доходите от труд чрез

[3] http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated/activities/etg2.html
[4] Член 3 „Обхват на помощта" на Регламент (ЕО) 1081/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 г. относно Европейския социален фонд.
[5] Член 2 „Задачи", параграф 2 на Регламент (ЕС) 1304/2013.

активно включване на пазара на труда. Изпълняват се редица мерки на пазара на труда, които допринасят за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване в рамките на единен интегриран и ефективен подход, обхващащ мерки, програми, проекти и схеми насочени към осигуряване на заетост за уязвими групи на пазара на труда и насърчаване на предприемачеството и социалното предприемачество сред уязвимите групи на пазара на труда.

В Закона за интеграция на хората с увреждания, влязъл в сила на 1 януари 2005 г. (отменен на 01.01.2019 г.), се съдържат разпоредби, уреждащи обществените отношения, свързани с упражняване на правата на хората с увреждания в Република България. В Раздел III Трудова заетост са уредени условията и гаранциите за равнопоставеност на хората с увреждания в работна среда, тяхното интегриране, използване и развиване на уменията и знанията им и други. Част от гаранциите и правата по отношение на заетостта са уредени и със Закона за хората с увреждания, обнародван през месец декември 2018 г. (влиза в сила от 01.01.2019 г.).

В съответствие с разбирането за социална икономика, отразено в европейски и други международни документи, както и с национални стратегически документи, през април 2012 г. е приета Национална концепция за социална икономика. Концепцията е опорна точка за въвеждане на критерии за идентификация на предприятия и организации, стимулиране на изпълнители и привърженици да разпространяват духа на социалната солидарност и за създаване на благоприятна административна и правна среда за развитието на предприятията на социалната икономика. Изпълнението на Концепцията се осъществява чрез пакет мерки, включени в двугодишни планове за изпълнение.

Въпреки това, преди приемането през м. ноември 2018 г. на Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика, в България няма единна цялостна нормативно или по друг начин устроена система от правила, свързана и съобразена със социалната икономика, както и с условията, организацията и реда, при които социалните предприятия функционират и си взаимодействат с държавата и общините. Стратегическата цел на приетия закон е обособяването, развитието и насърчаването на стопански отрасъл, който се характеризира преимуществено със социална насоченост и чиято основна цел е генериране на положителна социална добавена стойност по посока заетост, жизнен стандарт и социално включване на уязвими групи от населението.

1.3. Мерки за подкрепа на социалната икономика по ОП РЧР 2007-2013

В Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси" 2007 – 2013 бе изведена отделна област на интервенция – 5.1. „Подкрепа на социалната икономика", насочена към насърчаване развитието на социалната икономика и подкрепа за развитието на повече социален капитал. За осъществяването на поставените цели бяха програмирани мерки в рамките на следните 5 операции, реализирани като схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ:

- BG051PO001-5.1.01 „Социално предприемачество – популяризиране и подкрепа на социални предприятия";
- BG051PO001-5.1.02 „Нови възможности";
- BG051PO001-5.1.03 „Шанс за всички"

- BG051PO001-5.1.04 „Помощ в дома";
- BG051PO001-5.1.05 „Съпричастност"[6].

Схемите покриваха диапазон от допълващи се мерки: от подкрепа на развитието на социалното предприемачество чрез предоставяне на подкрепа за създаването на нови модели за развитие на социални предприятия и подкрепа за специализирани предприятия и кооперации за хора с увреждания за предоставяне на обучения за придобиване или повишаване на професионална квалификация и осигуряване на заетост за хора с увреждания, през осигуряване на достоен живот за хора, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и са в риск от социална изолация, до подкрепа за общините за справяне с проблеми, произтичащи от бедността и социалната изолация на хората от съответната община посредством подпомагане на местните власти да осигурят заетост на лица от рискови групи.

Степента на постигане на целта по тази област на интервенция може обективно да бъде измерена посредством проследяване на напредъка по заложените индикатори:

Табл. 1. Индикатори и постигнати резултати по област на интервенция 5.1.

Индикатор	**Мерна единица**	**База**	**Постигнат резултат**	**Целева стойност**
			2007-2015	**2015**
Индикатор 1.1: Брой новосъздадени предприятия в сферата на социалната икономика (И)	брой	-	81	150
Индикатор 1.2: Брой лица, започнали работа в сектора на социалната икономика (Р)	брой	-	7789	2 000
Индикатор 2.1: Брой подкрепени съществуващи форми на предприятия в сферата на социалната икономика (И)	брой	-	169	180
Индикатор 2.2: Брой лица, преминали от сектора на социалната икономика към реалния пазар на труда, вследствие на предоставени интегрирани социални услуги (Р)	брой/ дял	-	1231	8% от започналите работа в сектора на социалната икономика

[6] Схемата се реализира по всички области на интервенция на приоритетна ос 5.

За програмния период 2007-2013 г. по област на интервенция 5. 1. са сключени общо 265, а прекратени 12 договора. Информация по отделните схеми е представена в таблица 2.

Табл. 2. Брой договори и бюджет по схемите по област на интервенция 5.1.

Схема	Брой договори		Бюджет (договорени средства)
	Сключени	Прекратени	
BG051PO001-5.1.01 "Социално предприемачество. Популяризиране и подкрепа на социални предприятия /Пилотна фаза /"	43	3	10 492 548,05 лв.
BG051PO001-5.1.02 "Нови възможности"	32	2	6 191 185,05 лв.
BG051PO001-5.1.03 "Шанс за всички"	14	7	606 156,08 лв.
BG051PO001-5.1.04 "Помощ в дома"	165	0	32 194 777,37 лв.
BG051PO001-5.1.05 "Съпричастност"	8	0	2 133 896,51 лв.

В допълнение, през програмния период 2007 – 2013 г. беше осигурена допълняемост на интервенциите, насочени към развитие на социалната икономика, между ОП РЧР и Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика" (ОП РКБИ). Схема „Социално предприемачество. Популяризиране и подкрепа на социални предприятия /Пилотна фаза/" беше допълнена от ОП РКБИ чрез изпълнението на процедура BG161PO003-2.1.10 „Подкрепа за предприятия и кооперации на хора с увреждания". Целта на процедурата е да допринесе за повишаване на конкурентоспособността на специализираните предприятия и кооперации на хора с увреждания в България чрез насърчаване на инвестициите в съвременни технологии и оборудване и предоставяне на достъп до професионални съвети и консултации, свързани с новите технологии, процеси, продукти и услуги. Тя се реализира в два компонента: 1. „Инвестиции" - стимулиране на инвестициите за разширяване на дейността на предприятията и кооперациите на хора с увреждания и диверсификация на тяхната продукция с цел повишаване на конкурентоспособността им на българския и международен пазар; и 2. „Услуги" - достъп на предприятията и кооперациите на хора с увреждания до професионални съвети и консултации, пряко свързани с въвеждането на новите технологии, продукти, процеси и услуги. Сключени са общо 24 договора.

1.4. Мерки за подкрепа на социалната икономика по ОП РЧР 2014-2020

В рамките на приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване" на ОП РЧР 2014-2020 е програмиран отделен инвестиционен приоритет 4 „Насърчаване на социалното предприемачество и на професионалната интеграция в социалните предприятия и насърчаване на социалната и солидарна икономика с цел улесняване на достъпа до заетост", чиято основна цел е да се улесни достъпът до заетост

и да се осигури подкрепа за социалното включване на уязвими групи чрез създаване на подходящи условия за тяхната професионална интеграция в сферата на социалната икономика.

За изпълнението на заложените цели и дейности е програмирана операция BG05M9OP001-2.010 "Развитие на социалното предприемачество".

Табл. 3. Брой договори и бюджет по схема BG05M9OP001-2.010

Схема	Брой договори към месец октомври 2019 г.		Бюджет (договорени средства)
	Сключени	Прекратени	
BG05M9OP001-2.010 "Развитие на социалното предприемачество"	243	10	51 234 538,91 лв.

С цел повишаване на въздействието и устойчивостта на инвестициите от ЕСИФ, през текущия програмен период се поставя акцент върху използването на финансови инструменти (ФИ) като механизъм за управление на средствата, предназначени за постигане на целите в споразумението за партньорство между Европейската комисия и дадена държава членка. С цел по-ефикасното управление на средствата от ЕС, е създаден Фонд на фондовете, който да управлява ФИ по националните оперативни програми.

От ОП РЧР са насочени общо 30,6 млн. лева за финансовия инструмент „Микрокредитиране със споделен риск", като микрокредити се предоставят от месец декември 2017 г. Чрез финансовия инструмент се подкрепят лица, които при равни други условия не биха имали достъп до финансиране от банките. Кредитите са насочени към стартиращи предприятия и социални предприятия, както и към предприятия, създадени от хора, които са безработни повече от 6 месеца, лица с увреждания и младежи на възраст до 29 години. Размерът на предоставяните кредити варира между 5 000 лв. и 48 895 лв., а срокът на погасяване на заемите е до 10 години с възможност за 2 годишен гратисен период. Чрез този финансов инструмент е предвидено до 2023 г. броят крайни получатели с микрокредити – социални предприятия, да достигне 565, като размерът на микрокредитите, изплатени на крайни получатели - социални предприятия, да възлезе на 14 134 289 лв. Към настоящия момент са сключени три договора на обща стойност 32 279,15 лв.

2. Цел на оценката

Целта на договора, който ще бъде сключен в резултат на настоящата обществена поръчка, е да се оценят ефективността, ефикасността и въздействието на мерките за насърчаване на социалната икономика, финансирани в рамките на ОП РЧР 2007 – 2013 и ОП РЧР 2014 – 2020.

Основният въпрос, на който оценката следва да отговори, е до каква степен подкрепата от ЕСФ е оказала положително влияние върху жизнеспособността на подкрепените социални предприятия и върху повишаване на социалния статус на обхванатите в мерките лица. Избраният изпълнител трябва да установи дали подкрепата на ОП РЧР е

оказала положителен ефект върху продължителността на живот, финансовото състояние и икономическите показатели за дейността на социалните предприятия.

Дейностите по оценка следва да бъдат осъществени на три нива:

- Макрониво – анализ на програмирането на операциите, включително логиката на интервенция от гледна точка на теория на промяната;
- Мезониво – изследване на развитието на подкрепените социални предприятия;
- Микрониво – изследване на промените в статута на индивидуалните участници във финансираните проекти (целеви групи).

3. Обхват на оценката

В обхвата на оценката попадат:

- **всички операции**, изпълнени в рамките на област на интервенция 5.1 „Подкрепа на социалната икономика" на приоритетна ос 5 „Социално включване и насърчаване на социалната икономика" на ОП РЧР 2007-2013;

- операция BG05M9OP001-2.010 „Развитие на социалното предприемачество" в рамките на приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване" на ОП РЧР 2014-2020 г.;

- социални предприятия – получатели на микрокредит от финансовия инструмент „Микрокредитиране със споделен риск", финансиран от ОП РЧР 2014 - 2020.

Описание на всяка от схемите, включително на допустимите дейности и целеви групи, може да бъде намерено на интернет страницата на Управляващия орган.[7]

4. Ключови въпроси на оценката

От избрания изпълнител се очаква да отговори на следния минимален набор от ключови въпроси:

4.1. Програмиране и логика на интервенция

- Каква е логиката на интервенция на финансираните операции за подкрепа на социалната икономика, причинно-следствените връзки и силните и слабите страни на модела на интервенция и изследване на ефективността на намесата на ОП РЧР от гледна точка на теория на промяната?
- Каква е добавената стойност от подкрепата на публично-частното партньорство като основен механизъм за осъществяване на дейностите по развитие на сектора на социалната икономика с оглед социално-значимия ефект върху представителите на уязвими групи?

[7] http://ophrd.government.bg/view_doc.php/6113
http://esf.bg/protseduri/

- Постигнат ли е търсеният ефект относно повишаване ролята на социалната икономика за по-висока заетост и по-добро социално включване предимно на уязвими групи от обществото? Налични ли са странични ефекти от интервенцията (положителни и отрицателни)? Наблюдава ли се причинна динамика между резултатите и преките и косвени ефекти?
- Каква е възвръщаемостта чрез произведените положителни социални ефекти спрямо вложените в създаването/развитието на социалните предприятия ресурси?
- Доколко са приспособени насърчителните мерки спрямо конкурентните слабости на социалните предприятия?
- Възможно ли е било да се постигне по-значим ефект върху цялостната политика на развитие на социалната икономика посредством използването на повече или различни инструменти и/или механизми за въздействие в сектора?
- Необходими ли са промени в използваната стратегия и на какво ниво, за да се постигне търсеното въздействие и резултат?
- Кои са основните фактори за успех/ неуспех на операцията, вкл. за осигуряване на устойчивост?

В допълнение, в рамките на тази дейност Изпълнителят следва да съпостави различните подходи за изпълнение на мерките и да идентифицира най-успешните от тях от гледна точка на ефективност, устойчивост и въздействие върху целевите групи – идентифициране на до 5 добри практики за социални иновации/ социални експерименти, които да представят алтернативни начини за справяне със социалните дефицити.

4.2. Развитие и жизнеспособност на подкрепените социални предприятия

Ефективност

- Може ли да се измери социална добавена стойност от дейността на подкрепените социални предприятия? Каква е тя – положителна или отрицателна?
- В кои икономически сектори оперират подкрепените социални предприятия? При опериращите в кои сектори на икономиката социални предприятия се наблюдава отчетлив ефект?
- Има ли разработени инвестиционни стратегии? В какви дейности и за постигането на какви цели се реинвестира печалбата от дейността на социалните предприятия? Самофинансират ли се дейности и с каква насоченост са те?
- Подкрепените социални предприятия получавали ли са финансиране от други източници? Ако да, кои са те; на каква стойност и за какви цели? Използвана ли е друга не-финансова подкрепа? Каква е степента на влияние на финансирането от ОП РЧР спрямо другите източници на подкрепа/инвестиции?
- Наблюдава ли се разлика в постигнатите резултати в зависимост от правноорганизационната форма на подкрепените социални предприятия?

Ефикасност

- Постигат ли се най-големите резултати там, където са използвани най-много средства? Наблюдава ли се разлика между отделните операции/ видове интервенции по отношение на постигнатите резултати спрямо направените разходи?
- Може ли използването на ресурсите да бъде по-добре организирано, за да се създаде резултат?

Въздействие и устойчивост

- Доколко постигнатите резултати са устойчиви във времето? Каква част от предприятията са престанали да съществуват след приключване на финансирането? Какви са причините за това? Каква е формата на собственост на прекратилите дейността си социални предприятия? В кои сектори на икономиката са оперирали тези предприятия?
- Как финансирането от ЕСФ е допринесло за оцеляването и развитието на създадените/ подкрепените предприятия? (за подобряване на жизнените показатели[8] на предприятието 1 година след приключване на финансирането); Каква част от създадените по схемата предприятия са претърпели развитие (напр. от микро в малки)? Каква е разликата между краткосрочните (в рамките на периода на финансиране) и дългосрочните (до 3 години след приключване на финансирането) резултати от интервенциите по отношение на продължителността на живот, финансовото състояние и икономическите показатели за дейността на подкрепените социални предприятия?
- Каква част от създадените с финансиране от отделните операции социални предприятия не биха били създадени без наличието на финансиране по ОП РЧР?

4.3. Промяна в статута на целевите групи

Ефективност

- Кои специфични социални предизвикателства и нужди са адресирани от подкрепените предприятия? Какъв тип дейности са финансирани и за решаването на кои конкретни социални дефицити са използвани? Кои са обхванатите целеви групи и в кои икономически сектори са заети?
- До каква степен изпълнените интервенции са повлияли на социалния статус[9] на представителите на целевата група? Резултатите повлияни ли са от индивидуалните характеристики на лицата (пол, възраст, образование, местоживеене, принадлежност към определена уязвима група)? Кои от

[8] Следва да се изследва „финансовото здраве" на социалните предприятия през призмата на конвенционалните предприемачески параметри, като напр. оборот, печалба, работни места, левъридж, производителност на труда, клиенти и т. н.

[9] Следва да се изследват признаците, свързани с личните постижения на лицата, като например ниво на образование, професионална квалификация, професионална реализация, доходи, материално положение, здравословно състояние и т. н.

характеристиките са оказали отчетливо влияние върху резултатите? Резултатите повлияни ли са от икономическия сектор, в който оперира социалното предприятие?

Ефикасност

- Доколко ефикасна е изпълнената операция от гледна точка на постигнатите ползи спрямо направените разходи?
- Доколко ефикасна е изпълнената операция в сравнение с вече апробирани и утвърдени модели за социално включване на лица от уязвими групи?

Въздействие

- Какъв е постигнатият социален ефект за обхванатите целеви групи в дългосрочен план в резултат от извършваната от социалното предприятие дейност, като се вземат предвид както положителните, така и отрицателните промени и съпътстващите ефекти в резултат от други действия или липса на действия?
- Каква част от включените лица са преминали от сектора на социалната икономика към първичния пазар на труда? Доколко устойчива е заетостта им? Наблюдава ли се повишаване на доходите на участниците веднага след приключване на участието в операцията, 1 година и 3 години след това? Каква част/процент от изменението в статута на пазара на труда на участвалите лица се дължи на интервенцията?
- Наблюдава ли се повишаване качеството на живот на семейството на представителите на целевите групи, обхванати от интервенциите?

Участниците в процедурата могат да предложат допълнителни въпроси във всяко от изброените направления ако считат, че отговорите на тези въпроси ще допринесат за по-пълна и адекватна оценка. Допълнителните въпроси не могат да заместят някой от формулираните ключови въпроси на оценката. В техническото си предложение участниците могат да предложат операционализиране на ключовите въпроси.

5. Очаквани резултати

В резултат на изпълнените дейности, избраният изпълнител следва да изготви доклад, структуриран на посочените в т. 2 от настоящата Техническа спецификация три нива на анализ и съдържащ отговорите на всички ключови въпроси на оценката. Докладът трябва да включва като минимум следната информация:

- Административна информация, включително:
  - Точен предмет на договора;
  - Дата на доклада;
  - Наименование на организацията, извършила оценката;
  - Екип, извършил оценката;

  - Наименование на възложителя;
  - Съдържание на доклада, вкл. списък на таблиците, графиките, приложенията и съкращенията;
- Резюме (не повече от 10 страници):
  - Предмет и обхват на оценката;
  - Цел на оценката и ползватели;
  - Методология;
  - Основни констатации, изводи и заключения;
  - Препоръки.
- Обект на оценката;
- Цел и обхват на оценката;
- Методология;
- Констатации;
- Заключения;
- Препоръки;
- Приложения.

6. Методология

Методологията на участника ще бъде предмет на оценка от страна на комисията, назначена от възложителя за разглеждане, оценка и класиране на офертите в настоящата процедура. Тя следва да включва като минимум следното:

- Преглед на съществуващите стратегически и политически документи в сектора;
- Преглед на изготвени анализи и оценки на мерки в сферата на социалната икономика и насърчаване на социалното предприемачество;
- Анализ на стратегията за намеса на ОП РЧР;
- Преглед и анализ на всички операции, попадащи в обхвата на настоящата оценка;
- Интерпретация на оценителните въпроси;
- Събиране на данни и информация от целеви групи, бенефициенти, бенефициери и други участници в цялостния процес;
- Валидиране на събраните данни и информация;
- Адекватен избор на методи и инструментариум за анализ и оценка;
- Контрол на качеството.

Предложената методология следва да е приложима към изпълнението на поставените от възложителя задачи.

Участниците следва да съобразят своите предложения с минимално изискуемото съдържание, посочено в техническата спецификация и да следват образеца на предложение за изпълнение на обществената поръчка.

В техническото си предложение всеки участник следва да включи следната информация по отношение на оценителните въпроси, посочени в т. 4 по-горе:

- Интерпретация на участника на всеки от въпросите, включително неговото разбиране за обхвата на въпроса и факторите, които трябва да се анализират с цел да се отговори на конкретния въпрос;
- Критерии, които ще бъдат прилагани при отговора на конкретния въпрос, включително в числово изражение, където е приложимо;
- Валидност на качествената и количествена информация, която ще бъде използвана;
- Описание на логиката и методологията, която ще бъде прилагана при анализа, включително конкретните изследователски хипотези.

Извършената изследователска работа следва да отговаря на всички принципи и стандарти от Наръчника за оценка на социално-икономическото развитие на Европейската комисия (***EVALSED: The resource for the evaluation of Socio-Economic Development - Evaluation guide***).

При одобрение на окончателния доклад възложителят ще прилага критериите за качество, съдържащи се в горепосочения Наръчник за оценка.

7. Екип за оценка

Екипът, който ще осъществява дейностите по оценката, следва да включва един ръководител на екип и най-малко двама изследователи. Предложеният екип трябва да отговаря на следните условия:

- опит в управление на проекти, включително в цялостното управление на дейностите, разпределение и координиране на задачите и проследяване на сроковете, осъществяване на качествен контрол върху резултатите, опит в ръководенето на екип(и) от експерти и способност да работи едновременно по изпълнението на повече от един проект, способност да осъществява ефективна комуникация с възложителя (клиента);
- професионална компетентност в областта на дизайна и провеждането на оценки за подкрепа на предприемачеството, вкл. в прилагането на техники, инструменти и методи за икономически и/или финансов анализ, статистически модели за откриване и оценка на зависимости и взаимовръзки, методи за оценка на меки мерки, базирани на теория на промяната;
- опит в извършването на поне две оценки на мерки за подкрепа на социални предприятия или малки и средни предприятия през последните 5 години;
- професионална компетентност в реализацията на проучвания, вкл. изграждане и тестване на изследователска методология, разработване на комплексен инструментариум за проучване и формиране на извадки; осъществяване на теренна работа, статистическа обработка на данни и анализ на резултати от проучвания.

Участникът може да предложи и по-разширен екип за оценка ако счита, че това е необходимо за изпълнението на договора. Привличането на допълнителни експерти за изпълнение на специфични задачи следва да бъде описано в техническото предложение на участника.
В екипа за изпълнение на поръчката не може да се включват представители, които участват в качеството си на членове, заместници или наблюдатели в рамките на Комитета за наблюдение на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 и Комитета за наблюдение на споразумението за партньорство. Изискването важи и за експерти, привлечени в качеството си на трети лица/подизпълнители. Преди включването му в дейностите по договора, всеки експерт следва да декларира липсата на посочените обстоятелства.

8. Срокове

8.1. Срок за изпълнение на договора

Срокът за изпълнение на договора, заедно с приемане и одобрение на окончателния доклад е до 7 (седем) месеца, считано от датата на регистрирането му в деловодната система на Възложителя.

8.2. Срок за изпълнение на дейностите

Срокът за изпълнение на дейностите по договора е до 5 (пет) месеца, считано от датата на сключването му.

8.3. Изисквания и срокове за докладване

За оценката в рамките на този договор Изпълнителят представя:

- ***Встъпителен доклад***. Предава се до 15 работни дни от датата на сключване на договора пред Главна дирекция „Европейски фондове, международни програми и проекти" в Министерство на труда и социалната политика. Докладът трябва да включва подробна и конкретна методология и инструментариум, както и детайлен график за изпълнение с обоснована последователност за провеждане на оценката – конкретни методи, инструменти и източници за набиране, анализиране и документиране на информацията. Задължително е докладът да включва и информация за идентифициране на рисковете и проблемите, които могат да възникнат в процеса на извършване на дейностите по оценката, както и предложения за тяхното преодоляване. Възложителят има срок до 15 работни дни, считано от деня, следващ деня на получаването му, да отправи коментари и препоръки по Встъпителния доклад. При необходимост от корекции преди окончателното одобрение, докладът следва да бъде ревизиран и внесен в срок, указан от възложителя, но не по-дълъг от 5 работни дни от деня, считано от деня, следващ деня на получаването на писмените коментари на възложителя.
- ***Проект на окончателен доклад.*** Предава се в срок до 5 (пет) месеца от датата на сключване на договора пред Главна дирекция „Европейски фондове, международни програми и проекти" в Министерство на труда и социалната

политика. Докладът следва да отразява цялата работа на изпълнителя по изпълнение на договора. Същият подлежи на одобрение в срок до 20 (двадесет) работни дни от получаването му. При необходимост от корекции преди окончателното одобрение, докладът следва да бъде ревизиран и внесен в срок, указан от възложителя, но не по-дълъг от 10 (десет) работни дни.

- ***Окончателен доклад.*** Окончателният доклад следва да бъде представен на български език в един екземпляр на хартиен носител и един екземпляр на електронен носител, с включено резюме на български и английски език – в срок до 5 работни дни след писмено одобрение на проекта на окончателен доклад от страна на възложителя.

Изпълнителят следва да формулира подходящи препоръки на базата на направените заключения както по отношение на финансовите, така и по отношение на нефинансовите въпроси. Препоръките трябва да са ясно формулирани и степенувани по важност. Аналогичен подход на приоритизиране трябва да се приложи и когато се представят алтернативни препоръки за бъдещи действия, като се вземат предвид и разходите, необходими за изпълнение на препоръките.

Във въвеждащата част на всеки един от докладите следва да присъства следното изречение: *„Мненията, изразени в този доклад, са тези на неговите автори и не е задължително да отразяват позицията на Министерство на труда и социалната политика. Министерство на труда и социалната политика не гарантира за точността на данните и резултатите, включени в доклада и не е отговорно за информацията, съдържаща се в него, в случай че тя бъде използвана от трети лица."*

Цялата информация, станала известна на Изпълнителя по време на осъществяване на дейностите по оценката, включително справки, доклади и други работни документи, остават собственост на Възложителя. Всякакво използване на тази информация не може да става без изричното съгласие на Възложителя.

9. Мерки за публичност и информация

При всички дейности, където е приложимо, изпълнителят следва да осигурява публичност и информираност по финансирането на договора и следва да спазва изискванията, определени в „Единен наръчник за бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2014-2020", публикуван на следния интернет адрес https://www.eufunds.bg/sites/default/files/uploads/eip/docs/2018-12/Prilojenie_2_Edinen_naruchnik.pdf. Всички действия, които Изпълнителят смята да предприеме по отношение спазването на изискванията за публичност и информираност, следва да бъдат предварително съгласувани с изрично упоменатите в договора лица.

10. Приложения

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- СТРАТЕГИЯ ЗА РАСТЕЖ ЕВРОПА 2020;
- СЪОБЩЕНИЕ на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите „Инициатива за социалното предприемачество - Създаване на благоприятна среда за насърчаване на социалните предприятия като основни участници в икономиката и социалната иновативност" (25.10.2011);
- СЪОБЩЕНИЕ на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите „Социални инвестиции в растеж и сближаване – изпълнение на Европейския социален фонд 2014 - 2020" (20.02.2013);
- Регламент (ЕС) № 1296/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно Програма на Европейския съюз за заетост и социални иновации (EaSI);
- Регламент (ЕС) 346/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно европейски фондове за социално предприемачество;
- РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета;
- РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Съвета;
- Национална концепция за социална икономика;
- Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020;
- Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика;
- Закон за интеграция на хората с увреждания;
- Закон за хората с увреждания;
- План за действие по социална икономика 2014 - 2015 г.;
- План за действие по социална икономика 2016 - 2017 г.;
- План за действие по социална икономика 2018 - 2019 г.

ДРУГИ ДОКУМЕНТИ И ИНФОРМАЦИЯ

- Social Economy and Social Entrepreneurship - Social Europe Guide - Volume 4 (29/04/2013);
- Proposed Approaches to Social Impact Measurement. European Commission. 2014;
- A Map of Social Enterprises and their Eco-systems in Europe. Synthesis Report. European Commission. 2015;
- A Map of Social Enterprises and their Eco-systems in Europe. Country Report: Bulgaria. European Commission. 2014;
- Social Enterprises and their Eco-systems: Developments in Europe. European Commission. 2016;
- Social Economy. Study for the IMCO Committee. European Parliament. 2016;
- ESF Performance and Thematic Reports. The ESF Support to Social Innovation. Final Report. European Commission. April 2018.

Приложение 2

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МЕРКИТЕ ПО ОБЛАСТ НА ИНТЕРВЕНЦИЯ 5.1. НА ОП РЧР 2007 – 2013

/извадка от Окончателния доклад за изпълнение на ОП РЧР 2007 – 2013/

Област на интервенция 5.1 „Подкрепа на социалната икономика"

В рамките на тази област на интервенция се изпълниха 5 схеми, като в техните рамки се изпълниха 255 договора, като основните дейности по тях бяха насочени предимно към подкрепа за съществуващи и създаването на нови социални предприятия

- **Схема BG051PO001-5.1.01 „Социално предприемачество - популяризиране и подкрепа на социални предприятия - пилотна фаза"**

Това бе първата схема по тази област на интервенция, като тя бе обявена през 2009 г. и се изпълняваше до средата на 2012 г. Общата цел на схемата е да подкрепи развитието на социалното предприемачество като възможност за подобряване качеството на живот на лица от рискови групи и преодоляване на социалната им изолация.

Тази схема се определяше като иновативна форма на социална услуга, насочена към активно социално включване на лица от целевите групи. Схемата се реализираше в два компонента:

• Компонент 1: Подкрепа за развитие на дейността на съществуващи социални предприятия за повишаване на обхвата и многообразието на предоставяните услуги;

• Компонент 2: Подкрепа за създаване на нови социални предприятия.

Чрез успешното изпълнение на 43-те договора бяха създадени нови модели за подкрепа развитието на социални предприятия и бе постигнат социален ефект чрез подобряване на социалния статус и активното участие в социалната икономика на лица от уязвими групи. Създадени и подкрепени бяха 46 социални предприятия, в т. ч. 36 новосъздадени и 10 подкрепени, при заложени 44, които осигуриха реална трудова заетост на лица от уязвими социални групи и подпомогнаха тяхната ресоциализация, чрез осигуряването на защитена заетост.

Разработената мрежа от подкрепящи дейности за преодоляване на изолацията на уязвими групи, в това число и дейности, свързани с повишаване на трудоспособността и продължителността на трудовия живот е запълнила редица празноти в цялостната социална политика, произтичащи от ангажираността на различни заинтересовани страни, между които координацията е недостатъчна.

В рамките на схемата бе подкрепено развитието на социални дейности, генериращи подкрепа за възстановяване на трудови навици, умения за самостоятелност и социално включване за хора от рискови групи, в това число и производство на специфични стоки и услуги, проучване на възможностите и търсенето за тяхната пазарна реализация, както и консултиране за развитие на социално предприемачество.

Предоставяните социални услуги в рамките на социалните предприятия бяха насочени към идентифициране, създаване и реализиране на индивидуалните социални и трудови умения на хората от уязвимите групи и създаване на реални и резултатни условия за тяхното социално включване. Включването им в различни форми на специализирана заетост даде възможност лицата да извършват реална трудова дейност със значително социално измерение, без да се очаква реален икономически принос.

От една страна, в обхвата на специализираните трудови дейности попаднаха лица, които не можеха да работят в обичайна среда и нямаха шансове за трудова реализация. Ангажирането им бе от съществено значение за тяхното социално включване, тъй като им бе осигурена възможност за социални контакти, да осмислят ежедневието си, да получат правомощия и респективно отговорности. От друга страна бяха предоставени и социални услуги, които допринесоха за връщане на пазара на труда на част от целевите групи.

Осигурена е защитена заетост на 335 лица от уязвими групи. В следствие на предоставяните интегрирани социални услуги от сектора на социалната икономика към реалния пазар са преминали на пазара на труда 173 лица или 51 % от започналите работа в сектора на социалната икономика. При заложени минимум 40, са обучени 144 доставчици на социални услуги, работодатели и юридически лица с нестопанска цел, за същността и управлението на социалните предприятия, запознаване със спецификите на целевите групи и с възможностите им за наемане на работа, създаването на работни места в сферата на социалната икономика, консултиране и внедряване на добри практики при създаване на социални предприятия и мултиплициране на натрупания до момента опит.

Един от основните акценти на схемата бе решаване на проблемите на уязвимите групи като цяло и малцинствените етнически групи сред тях, включително и ромите. В тази връзка обхванатите роми от мерките в сферата на социалната икономика бяха 303, като 33 от тях отпаднаха от програмите за месечно социално подпомагане.

- **Схема BG051PO001-5.1.02 „Нови възможности"**

Схема "Нови възможности" целеше да подкрепи процеса на развитие на социалната икономика и създаване на социален капитал чрез подкрепа на общините за осигуряване на заетост и активност на лица от рискови групи. Чрез реализацията на схемата е оказана подкрепа за лицата от целевите групи, което същевременно е довело и до оптимизиране на социалните разходи на общините, подкрепени са инициативи на местно ниво, насочени към справяне с местни проблеми, произтичащи от бедността и социалната изолация на хората от съответната община.

По схемата бяха сключени 32 договора, като два от тях бяха прекратени, а изпълнението на останалите приключи в края на 2013 г. В резултат от успешната реализация на схемата е осигурена защитена заетост на лица от целевите групи, оборудвани са и са адаптирани нови работни места за тях, проведени са обучения за хората в неравностойно положение в специализирана работна среда с цел придобиване на умения за активно поведение и самостоятелност и са създадени работни места за специалисти в сектора на социалната икономика.

По схемата бяха разкрити и функционират общо 30 нови социални предприятия, като в тях бяха ангажирани 744 лица, от които почти 62% бяха жени.

С оглед осигуряване на защитена заетост на хора от целевите групи, в предприятията бяха назначени на работа на трудови договори 569 лица с трайни увреждания, лица, изтърпели наказание лишаване от свобода, самотни родители, многодетни майки, лица от малцинствени етнически групи, лица, напускащи специализирани институции, лица, страдащи от различни зависимости, и дълготрайно безработни лица, обект на социално подпомагане. От тях 161 лица бяха роми, като 27 от тях отпаднаха от програми за месечно социално подпомагане.

На трудови договори в предприятията бяха наети на работа 175 лица както на ръководни позиции (управител на социалното предприятие, финансист, експерт маркетинг и продажби и др.), така и на експертни такива (отговорници, наставници, социални работници и други специалисти спрямо спецификата на дейността и индивидуалните нужди на лицата.

- **Схема BG051PO001-5.1.03 „Шанс за всички"**

Тази схема бе обявена през 2011 г., като основната й цел бе оказване на подкрепа за социалното включване на хора с увреждания чрез подкрепа за специализирани предприятия и кооперации за хора с увреждания за предоставяне на обучения за придобиване или повишаване на професионална квалификация и осигуряване на заетост за хора с увреждания. За съжаление броят на подадените проектни предложения не отговори на очакванията, като по схемата бяха сключени едва 14 договора, половината от които бяха прекратени впоследствие. Ниският интерес от страна на допустимите кандидати се дължеше основно на изискваното съфинансиране, като голяма част от специализираните предприятия и кооперации за хора с увреждания бяха бенефициенти по други оперативни програми и с получаваното безвъзмездно финансиране надхвърляха допустимия праг на държавна помощ от 200 000 евро в последните три години.

В изпълнение на схемата бяха подкрепени 7 съществуващи предприятия в сферата на социалната икономика. С реализиране на тези проекти мерките обхванаха служителите в специализираните предприятия и кооперациите за хора с увреждания, като в резултат през обучение преминаха всички лица, предвидени в седемте изпълнени проекта - общо 97 лица.

Общият брой на лицата, започнали работа в сектора на социалната икономика достигна 27, като бе осигурена и последваща устойчивост на ново разкритите работни места.

Сравнявайки постигнатите резултати със стойностите на заложените индикатори се постигна 100% изпълнение, с изключение на индикатора „Брой лица, преминали от сектора на социалната икономика към реалния пазар на труда, вследствие предоставените интегрирани социални услуги – 8 % от започналите работа в сектора на социалната икономика", по който не бе отчетен напредък.

Схемата не оправда очакванията, но послужи за анализ на някои слабости на механизма на изпълнение, които бяха взети предвид, при изпълнението на следващите схеми с подобен характер.

- **Схема BG051PO001-5.1.04 „Помощ в дома"**

Схемата бе обявена през пролетта на 2012 г., като основната й цел бе да се създаде устойчив модел за осигуряване на достоен живот и предоставяне на услуги в домашна среда за хора, които са в частична или пълна невъзможност за самообслужване и са в риск от социална изолация; да се създадат работни места в сектора на социалната икономика и да се осигури възможност за преодоляване на бедността за безработни лица чрез децентрализиран модел за предоставяне на услуги в домашна среда. Целевите групи бяха: безработни лица, в трудоспособна възраст, които не са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или на професионална пенсия за ранно пенсиониране; лица с трайни увреждания с ограничения или в невъзможност за самообслужване; възрастни хора с ограничения или в невъзможност за самообслужване.

Общо по схемата бяха сключени 165 договора, като всички бяха изпълнени успешно и оказаха най-съществен принос в изпълнението на поставените цели по областта на интервенция, а оттам и на ниво приоритетна ос.

През 2014 г. приключи изпълнението на проектите по схемата. В рамките на проектите се създадоха 152 звена и 15 центъра за услуги, които продължават да функционират и след края на проектите. В тях се предоставят почасови услуги за лична помощ, социално включване и извършване на комунално-битови дейности на хора с увреждания и възрастни хора, които имат затруднения в обслужването си.

За целия период на изпълнение на проектите, трите вида дейности се предоставяха на 14 075 потребители на услугите, което е с 1249 повече от заложените в проектните предложения. Наети като персонал за предоставяне на услугите бяха 6610 безработни лица, които не са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, като над 84% от тях бяха жени.

С цел гарантиране устойчивостта на финансираните със средства от безвъзмездната финансова помощ дейности на разкритите звена за услуги в домашна среда, общините бенефициенти са задължени да запазят дейността им за срок не по-малък от една година след приключване на проектите, осигуряващи работа на тези лица. Всички общини са изпълнили това задължение, като звената/центровете продължават да функционират, осигурявайки работа на 935 лица.

- **Схема BG051PO001-5.1.05 „Съпричастност"**

Тази схема бе специфична, тъй като се реализираше по всички области на интервенции от приоритетна ос 5. Тя бе обявена през 2012 г. и се изпълняваше в период от две години. Основната цел на схемата бе насочена към популяризиране и реално приложение на политиките за равни възможности и социално включване на хората с увреждания. Чрез възможностите на схемата се целеше възникването на предпоставки за създаване на реални и жизнени модели за партньорство между държавата и гражданския сектор в посока повишаване на ефективността на реализираните политики за интеграция на хората с увреждания.

За целта се търсеха целенасочени действия за подкрепа на хората с увреждания за активно участие в живота на общността и подобряване качеството на техния живот. Бяха извършвани и паралелни дейности за повишаване на осведомеността на обществото

относно увреждaнията като част от човешкото многообразие. Паралелно с промяната на нагласите в обществото, чрез операцията бяха създадени предпоставки за по-активно социално поведение на лицата от целевите групи.

В хода на изпълнение на схемата, от одобрените 9 проектни предложения са сключени 8 договора за безвъзмездна финансова помощ. По време на периода на изпълнение на дейностите нямаше прекратен договор, като изпълнението на дейностите по проектите приключи през 2014 г.

В резултат на изпълнението на проектните дейности са осъществени 35 информационни кампании, с което бе преизпълнена целевата стойност от 15 кампании, а обхванатото чрез кампаниите население бе 1 151 440 души, при заложени 940 хил. Създадени бяха 12 нови центъра за подкрепа на хора с увреждания и бяха подкрепени още 6 съществуващи такива.

При проектирането на схемата индикаторите са обединени, тъй като вследствие на интегрираните социални услуги, предоставяни в центровете за хора с увреждания (като посредничество за търсене на работа, срещи с работодатели и др.) хората с увреждане са преминали на реалния пазар на труда, без да са започвали работа в сектора на социалната икономика. По време на изпълнение на договорите този индикатор бе отчитан така, както е заложен на ниво оперативна програма:

- „Брой лица, започнали работа в сектора на социалната икономика" – 69 души
- „Брой лица, преминали от сектора на социалната икономика към реалния пазар на труда, вследствие на предоставени интегрирани социални услуги" – 123.

С изпълнението на дейностите по договорите от схемата бе оказан принос към постигането на целите на приоритетната ос.